

ФІЛОСОФІЯ ГОСПОДАРСТВА ТА ПРАЦІ

Крижова Вікторія Андріївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: Розглянуто господарство як основа людського життя, його значення та розвиток. Досліджено взаємозв'язок людини, філософії та праці. Виділено проблему науково-технічного прогресу і можливостей людини у сфері господарської діяльності.

Ключові слова: господарство, життя, агропромисловість, філософія, економіка, праця, діяльність, свідомість, технології.

Нині господарство посідає значне місце не тільки в економіці, але й у повсякденному житті людства. Станом на сьогоднішній день наша країна потерпає від воєнних та терористичних дій зі сторони ворожої країни-сусіда, тому зараз практично майже уся економіка тримається на агропромисловості. Наше господарство має велике значення для усього світу, адже боротьба за їжу, у першу чергу, зближує людей різних країн з навколишнім середовищем та з усіма сферами життя людини. Щоденна боротьба за існування та прагнення оволодіти усіма аспектами природи з необхідністю і породжує саме господарство [1].

З одної сторони, філософія господарства стосується філософії, а з іншої сторони-соціальних наук, в основному політичної економії. За С. Булгаковим, проблема соціальних наук, так само, як і інших наук, полягає у тому, як на основі окремих досліджень досягти за допомогою методологічних конвенцій якщо не істини, то хоча б «крихти» істини. Чи можна назвати у такому разі методологію науки перешкодою на шляху до «справжнього» знання? Світ як господарство постає як предмет праці, відповідно, і як продукт праці. Здатність до праці є однією з характеристик живих істот, що виявляє «гостроту» їх життя. Повним життям може жити тільки той, хто здатен до праці, хто вміє працювати [2].

С. Булгакову належить перше систематичне викладення філософії господарства. Він розвинув підхід до розуміння економічних процесів, розроблений ще В. Соловйовим.

У світі, де економіка і мораль інтегровані, держава відіграє велику роль, як охоронець ідеалів, що запобігають загальному пануванню егоїзму. Однак, економічні закони не є абсолютними і не можуть самі по собі визначити соціальні процеси, міжособистісні та міжгрупові відносини. Триєдність держави, економіки та моралі є вертикальною, з моральною сферою на вершині. Той, хто перебуває в економічних відносинах, повинен діяти і працювати у загальних інтересах своєї справи, а не лише у власних інтересах. Метою праці у такому випадку є одухотворення матерії.

Господарство є не лише економічною діяльністю, але й творчою діяльністю по відношенню до природи. Людина керує силами природи і творить із них те, що їй треба, створюючи новий світ, нові емоції, нові знання та Красу. Цей «новий світ» розширюється поколіннями, особливо тими, що

захоплені цим творчим поривом. Людська творчість – це вдосконалення у знаннях, економіці, культурі та мистецтві. Вона вкорінена в автентичному залученні людини до святої Софії. Сенсом функціонування господарства є не створення життя, а його безпосередній захист. Саме так вважав С. Булгаков [1].

Існує один важливий елемент економічної діяльності людини, який наближає суспільство до ідеального стану – свобода. С. Булгаков представляв свободу як індетермінізм і некаузальність та абсолютну темпоральність, здатність ініціювати причинність від самого себе. Звідси випливає висновок, що справжня свобода належить лише Духу, яка виражається у творчості [4]. С. Булгаков зазначав, що господарство – це творчість, синтез свободи та необхідності, і що саме тому політична економія до кінця не відображає дух економіки. Вона не відображає дух економіки тому, що економіка сприймається політекономією лише як сфера механічних закономірностей.

Ю. Осипович – лідер школи господарської філософії, мав іншу думку стосовно економіки та господарства у цілому, попереджав про переоцінку людиною своїх можливостей у сфері господарської діяльності. Іншими словами науково-технічний прогрес за останнє століття справив глибокий вплив на світогляд людини. За словами Ю. Осипова, світогляд людини є "деміургом", іншими словами – породжувана світоглядом ілюзія могутності є "деміургом". На жаль, це дуже сильно впливає на нашу здатність критично сприймати себе. Критично ставитися до себе і до наслідків своєї діяльності, і, зрештою, це може зіграти з нами усіма злий жарт [3].

Візьмемо, наприклад, економічні погляди А. Сміта та те, як він оцінював економічну поведінку людини у цілому. Економіст вважав, що людині притаманна природна схильність обмінювати одне на інше. А. Сміт зазначав, що у моральній доктрині людині властива симпатія, а егоїзм і особиста вигода – в економічній доктрині. Він відстоював ідею про те, що прагнення до особистої вигоди закладено у природі і що воно відповідає інтересам суспільства у цілому. На початку капіталістичної ери, коли виникла класична економічна теорія ринкової економіки, стверджувалась ідея важливості моралі для управління економікою, а також розглядався їх зв'язок, але при цьому тоді прийшли до парадоксального висновку, що ринок сам створює мораль і робить автономну мораль непотрібною. Хоча, здавалося б повинно було бути зрозумілим, що універсальні моральні цінності безсумнівно діють в економічній сфері та безпосередньо впливають на поведінку людей.

Історію людства можна розглянути з точки зору історичного розвитку праці та управління. Люди відчували безпосередній зв'язок з природою через працю, адже первісне суспільство ще не до кінця відокремило себе від природи. Поступово, однак, значення матеріального виміру та у цілому соціально-економічного сфери у житті людини стає більш зрозумілим і формується потреба у безпеці, комфорті, здоров'ї. Ці події збіглися з деякими іншими історичними: поділом праці (неолітична революція, а також, формуванням ранніх цивілізацій). На зміну найдавнішим типам господарської культури (полюванню, збиранню) прийшли скотарство та садівництво, а далі - аграрний розвиток та промислове виробництво [5].

Отже, кожна економічна епоха має свій моральний образ. Це одна з найважливіших складових економіки, яку буває важко визначити та ідентифікувати. Визначальними є людські цінності, переконання тощо. Стає зрозумілим, що будь-який технологічний розвиток не зможе вивести людство з глухого кута, якщо він не матиме достатнього гуманітарного підґрунтя. Філософія стверджує, що глобальні проблеми людства – це, по суті, великою мірою духовно-моральні проблеми. Щоб зберегти наше майбутнє, потрібен новий тип особистості. Така особистість повинна усвідомити свою глобальну відповідальність і зрозуміти, що їй потрібне існування, осяяне світлом великих моральних Ідей. Нова соціальна політика, заснована на цих моральних ідеях у межах своєї компетенції, повинна уникати довільних припущень, позбавлятися догматизму уявної науковості, повинна прислухатися до голосу Життя, а наука повинна допомагати їй у цьому.

Список використаних джерел

1. С.Н. Булгаков. Філософія господарства URL: <http://surl.li/faujd> (дата звернення 24.02.2023) .
2. Філософія господарства та соціальна політика С. Булгакова URL: <http://surl.li/faunl> (дата звернення 24.02.2023).
3. Осипов Ю.М. Епоха Постмодерна: в трьох частинах URL: <http://surl.li/fcgcz> (дата звернення 24.02.2023).
4. Философия в современном мире. Стратегии развития URL: <http://surl.li/fcgge> (дата звернення 24.02.2023).
5. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії. Київ: Основи, 1995. Т.1. 614 с.

***Annotation:** the article examines the economy as the basis of human life, its importance and its development. The relationship between man, philosophy and labor. Scientific and technological progress and human capabilities in the field of economic activity. Freedom as an element of economic activity.*

***Key words:** economy, life, agriculture, philosophy, economy, labor, activity, consciousness, technology.*

Науковий керівник :

Марущак О.В.

*канд. філос. наук, старший викладач
кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет*